

Yksintulleiden pakolaisnuorten jälkihuolto

Outi Lepola

Selvitys käynnissä

- tavoitteena on muodostaa yleiskuva jälkihuollosta, jota Suomen kunnissa tällä hetkellä tarjotaan täysi-ikäistyneille nuorille, jotka ovat tulleet Suomeen turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa
- kuntia koskevaa tietoa kustannusten, ohjeistuksen ja seurantatiedon tasolla TEM:stä, ELY-keskuksista ja THL:stä
- haastatellaan keskeisiä asiantuntijoita
- tukiasumisyksiköille suunnattava kysely
- yksintulleiden nuorten haastatteluja

Yksintulleet nuoret

- Suomeen saapui vuonna 2015 yhteensä 3022 yksintullutta, alaikäistä turvapaikanhakijaa, joista 93 % oli 14-17 -vuotiaita.
- 2016 maahan tuli 380 (68 % 14-17-vuotiaita)
- 2017 maahan tuli 179 hakijaa (87 % 14-17-vuotiaita)
- tällä hetkellä jälkihuoltoikäisiä kansainvälistä suojelua saavaa nuorta arviolta yli 3000

Kotoutumislaki

- 27 §
- Ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuki
- Ilman huoltajaa olevan lapsen tai nuoren, *jolle on myönnetty oleskelulupa hänen haettuaan Suomessa alaikäisenä kansainvälistä suojelua tai joka on otettu Suomeen ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitettussa pakolaiskiintiössä*, hoiva, huolenpito ja kasvatus järjestetään perheryhmäkodissa tai tuetun perhesijoituksen avulla taikka muuten tarkoituksenmukaisella tavalla.
- lapsi tai nuori voi olla tukitoimenpiteiden piirissä kunnes hän täyttää 21 vuotta tai kunnes hänellä on huoltaja Suomessa.

Lastensuojelulaki

- Lastensuojelulain 76 §:n mukaan jälkihuolto on järjestettävä lapsen tai nuoren tuen tarpeeseen perustuvan asiakassuunnitelman mukaan.
- Lain esitöiden mukaan jälkihuolto voi pitää sisällään mitä tahansa sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palveluita.
- Jälkihuollon aikana nuorelle tulisi turvata ainakin yksi nuorta tukeva aikuissuhde. Tukena voi olla esimerkiksi aikaisemman asuinpaikan aikuinen, tukihenkilö, sosiaalityöntekijä tai perhetyöntekijä.
- Jälkihuoltoon sisältyy myös nuoren tukeminen koulutukseen ja työelämään sijoittumisessa.

Sosiaalihuoltolaki

- 21 §
- **Asumispalvelut**
- Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä.
- Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla.

Jälkihuollon järjestäminen

- kunnat voivat tarjota lastensuojelulain jälkihuoltoon rinnastettavia tukipalveluja valtion korvauksella, kun ilman huoltajaa maassa oleskeleva, kansainvälistä suojelua saava nuori muuttaa tukiasumisyksikköön tai itsenäisesti asumaan
- korvauksia voidaan maksaa siihen saakka, kun nuori täyttää 21 vuotta
(ohje kotoutumisen edistämistä koskevan lain mukaisten kustannusten korvaamisesta kunnille)
- vaikka kunnat saavat korvausta jälkihuollon palvelujen järjestämiseen, niillä ei ole siihen lakisääteistä velvoitetta eikä nuorilla subjektiivista oikeutta saada palveluja
- erillislaki, erillishallinto; siirtämistä sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ehdotettu (HE 96/2018-rauennut)

Tukimuotoja (Oske)

- Koulutuksen järjestäminen
- Oppisopimuksen tai työpaikan etsiminen
- Taloudellinen tuki
- Käyttövarat opintoja, harrastuksia, henkilökohtaisia tarpeita ja itsenäistymistä varten
- Tuettu asuminen
- Oman työntekijän antama ohjaus
- Tukihenkilö tai -perhe
- Verkostokartoitus, läheisneuvonpito
- Vertaistukiryhmä, elämänkertatyö

Brahea/TEM selvitys 2017

- lapsen täysi-ikäisyyteen ja sen vaikutuksiin asumisjärjestelyissä on varauduttu alueittain vaihtelevasti niin jälkihuollon kuin tuetun asumisen suhteen
- jälkihuollon järjestäminen koettiin joillain alueilla uudeksi ja vieraaksi asiaksi, vaikka menetelmä on jo lastensuojelun puolella käytössä
- lähtökohtaisesti yksintulleiden tulisi saada samaa palvelua kuin niiden kantaväestön nuorten, jotka ovat jälkihuollon piirissä
- joidenkin asiantuntijoiden käsityksen mukaan suurin osa ilman huoltajaa saapuneista pakolaislapsista ei tarvitse lastensuojelun kaltaista jälkihuoltoa, mutta kuitenkin jatkettua tukea täytettyään 18 vuotta

Asiantuntijoiden näkemyksiä

- nuorten jälkihuollon ja kotoutumisen isona ongelmana on ollut se, että valtaosa vuonna 2015 saapuneista nuorista sai oleskeluvan yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella 1-2 vuodeksi kerrallaan, jolloin nuoren ajatukset ja työntekijöiden työajasta iso osa on pyörinyt sen ympärillä saako nuori jäädä maahan
- moni nuori hyötyisi jos jälkihuollon tuki jatkuisi vielä hänen täytettyään 21 vuotta (etenkin jos nuoret alkavat saada pidempiä oleskelulupia, joka antaa heille vihdoinkin rauhaa vastaanottaa tukea itsenäistymisessä ja kotoutumisessa)

haastattelusta

- Omien asioiden hoitaminen vaikeaa, kun ei vielä osaa suomea
- Suomen oppiminen vaikeaa, jos koulussa liikaa muunkielisiä
- Ajolähtö perheryhmäkodista 18-vuotispäivänä *
- Kunta, jossa ei ollut sosiaalityöntekijää kolmeen kuukauteen
- Järjestö, joka antaa tukea aina tarvittaessa ja pitää säännöllisesti yhteyttä
- Kunta, jonka palveluissa ei ole aikaa tavata nuoria; ajanvaraus kuukauden päähän; ei voi ottaa yhteyttä tarvittaessa
- Ei tietoa harrastusmahdollisuuksista tai rahaa niihin, tai matkustamiseen

tulevaisuudessa

- Sosiaali- ja terveysvaliokunta hyväksyi maaliskuussa lakialoitteen lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nostamisesta 21 vuodesta 25 vuoteen.
- Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän selvittämään, miten jälkihuoltoa voisi uudistaa tukemaan aikuisuutta. Työryhmä pyrkii järjestelmän toimintaperiaatteiden uudistamiseen huhtikuuhun 2019 mennessä, jotta esitys on hallitusohjelman laatijoiden käytössä. Puheenjohtajana toimii professori **Juho Saari**.

Kiitos!

outi.lepola@utu.fi

040 159 4645